

Mapy, atlasy, technické výkresy

Garant tematické databáze: Zeman Václav, PhDr., archivář SOA v Litoměřicích - pobočky Děčín, tel.: +420 477 755 946, zeman@soalitomerice.cz

Vazba na pravidla

Tematická databáze (TD) Mapy, atlasy, technické výkresy v rámci požadavků na rozšířený popis spadá do [Pravidel - 5.9 Mapy, mapová díla, atlasy](#) a [5.10 Technické výkresy](#)

Co zapisovat?

Databáze slouží k popisu map, atlasů a technické dokumentace.

Stanovení evidenční jednotky

Správné vymezení map, plánů a technických výkresů z hlediska evidenčních jednotek viz Pravidla - [9. Mapy, plány, atlasy, technické výkresy, grafické listy, kresby](#).

Pozor! Mnoho map a technických výkresů je však součástí množstevních evidenčních jednotek (karton, fascikl, balík) a takto se i evidují! Avšak i na ně lze aplikovat následující pravidla podrobného popisu.

Na co si dát pozor?

- V rámci dílčí EJ "mapa" se vykazuje **jedno mapové dílo jako jedna evidenční jednotka**. U této evidenční jednotky se rovněž uvádí počet listů (sekcí) uchovaných v archivním souboru. **Výjimku tvoří mapy vztahující se ke stabilnímu katastru - evidenční jednotkou je zde mapa pro katastrální obec**. V případě plánů zobrazujících urbanizované území (zpravidla město, dvory, pozemky plány zobrazující zasazení budov v krajině apod.), ortofotomap a souborů kolmých leteckých snímků pořizovaných podle pravidel fotogrammetrie se postupuje analogicky jako u mapových děl. Šikmé letecké snímky jsou považovány za fotografie, pokud mají formu pohlednic (nikoli pravých fotografií), vykazují se jako pohlednice.
- Dílčí EJ "atlas": Atlas je opatřen titulním listem a obsahuje zpravidla další náležitosti (doprovodný text, rejstříky), což jej odlišuje od souboru map. Atlasy se vykazují jako jednotliviny. **Atlasy se nevykazují jako staré tisky**.
- Dílčí EJ "technický výkres": Soubor technických výkresů/map k jedné akci je jednou evidenční jednotkou o příslušném počtu listů. **Situační stavební plány** (jako samostatná jednotlivina) zobrazující např. situaci zasazení stavby v krajině, území apod. **se vykazují jako dílčí EJ "mapa"!**
- Zejména u technických výkresů **věnovat pozornost dorsu plánu**. Může zde být uveden popis plánu, autorské určení, datace, kancelářská značka atp. Sledovat provázanost technického výkresu s aktovým materiálem především prostřednictvím signatur či čísel jednacích. Číslo jednacích (př. NE 50/870) může pomoci určit dataci nedatovaného plánu (zde do roku 1870). Zohlednit schvalovací doložku, tj. zda byla realizace projektu schválena příslušným úřadem a kdy (může plán datovat).

Úroveň popisu

Lze uplatnit jako *složku*, *jednotlivost* nebo *část jednotlivosti* (např. plán vlepený v kronice).

Dále viz [Pravidla - Příloha 4 – Příklady jednotek popisu a úrovní popisu - příklady 7.1 až 7.8 + 8.1 až 8.3.](#)

Podkategorie záznamu

U této TD se rozlišují tři podkategorie:

- **mapa** - vymezení v souladu s dílčí evidenční jednotkou "mapa" - viz [Pravidla - 9.1 Mapou](#)
- **atlas** - vymezení v souladu s dílčí evidenční jednotkou "atlas" - viz [Pravidla - 9.2 Atlas](#)
- **technický výkres** - vymezení s dílčí evidenční jednotkou "technický výkres" - viz [Pravidla - 9.3 Technický výkres](#)

Evidenční jednotka není pro zařazení do podkategorie rozhodující! Pokud je archiválie součástí aktového materiálu, popíše se jako jednotlivost vnořená ve složce (např. technický výkres jako podkategorie záznamu = technický výkres).

Typ mapy

Povinný údaj pro podkategorie "mapa" a "technický výkres"; pole napojené na číselník:

Typ	Podkategorie
administrativní mapa	mapa
cyklistická mapa	mapa
dopravní mapa	mapa
důlní mapa	mapa
evidenční mapa	mapa
fyzikální mapa	mapa
generální mapa	mapa
geologická mapa	mapa
geonomická mapa	mapa
honební mapa	mapa
hospodářská mapa	mapa
hraniční mapa	mapa
jazyková mapa	mapa
jiný	mapa
katastrální mapa	mapa
komplexní atlas	atlas
lesní mapa	mapa

Typ	Podkategorie
lesohospodářská mapa	mapa
letecká mapa	mapa
meliorační mapa	mapa
montánní mapa	mapa
mýtní mapa	mapa
nivelační mapa	mapa
obecně geografický atlas	atlas
obrysová mapa	mapa
organizační mapa	mapa
orientační mapa	mapa
pedologická mapa	mapa
politická mapa	mapa
polnohospodářská mapa	mapa
polygonová mapa	mapa
porostní mapa	mapa
průměrková mapa	mapa
rekonstrukční mapa	mapa
schématická mapa	mapa
situační plán	mapa
speciální mapa	mapa
správní mapa	mapa
stavební dokumentace	technický výkres
stavební plán	technický výkres
strojní dokumentace	technický výkres
strojní plán	technický výkres
školní mapa	mapa
technická dokumentace	technický výkres
technický plán	technický výkres
tematický atlas	atlas
terénní mapa	mapa
těžební mapa	mapa
topografická mapa	mapa
topografický atlas	atlas
turistická mapa	mapa
vodohospodářská mapa	mapa
vojenská mapa	mapa
vrstevnicová mapa	mapa
zaměřovací mapa	mapa

Typ	Podkategorie
zeměpisná mapa	mapa
železniční mapa	mapa

Návod na převod měřítka

1. Z grafického měřítka se odměří v milimetrech hodnota odpovídající uvedenému počtu sáhů na měřítku. Tj. vyznačených 200 dolnorakouských sáhů měří 147 mm (odečet je vhodné provádět na co nejdelším vzorku, klesá tak míra odchylky).
2. Sáhy vynásobíme číslem 1897 (neboť jeden dolnorakouský sáh měří 1897 mm), čímž převedeme sáhy na milimetry a získáme tak srovnatelné jednotky. Nyní je poměr 147 : 200 x 1897, tj. 147 : 379400.
3. Číslo na pravé straně měřítka vydělíme počtem odměřených milimetrů vlevo, abychom na levé straně měřítka měli číslo jedna, tj. 379400 : 147 = 2581.
4. V tuto chvíli již máme k dispozici přibližné metrické měřítko (1:2581). Proč jen přibližné? Mapa byla ve většině případů tvořena v určitém měřítku, které ale na mapě nemusí být explicitně vyjádřeno poměrem. S přibližným měřítkem se tedy rozhodně nespokojíme a provedením zpětné kontroly získáme naprosto přesný výsledek. Nejprve dospějeme k sáhovému měřítku mapy, které následně převedeme na konečné metrické.
5. Zjištěnou hodnotu 2581 převedeme na sáhy vydělením číslem 72 (tj. poměr palce-sáhy). 2581 : 72 = 35,8.
6. Zaokrouhlíme na obvyklých 36 a získáme měřítko sáhové 1'' : 36°. To je tedy skutečné měřítko mapy, na jehož základě byla tvořena. Často se na mapování užívala měřítka v hodnotách 1'' : 36/40/50/65/100/200° (Převody těchto obvyklých měřítek jsou: 1'' : 36° → 1:2592; 1'' : 40° → 1:2880; 1'' : 50° → 1:3600; 1'' : 65° → 1:4680; 1'' : 100° → 1:7200; 1'' : 200° → 1:14 400).
7. Takto (1' : 36°) bychom jej i na jiné mapě mohli přečíst, následný převod na metrické měřítko už je uveden u předchozího příkladu (viz výše): 36 x 72 = 2592.
8. Výsledná hodnota metrického měřítka je tedy: 1:2592.

Mapy, mapová díla, atlasy

Podrobné informace o vazbě na pravidla a typu pole nalezne uživatel v rámci nápovědy v tabulce [Komlexní seznam polí aplikace ProArchiv DOPRACOVAT \(nefunkční odkaz\)](#)

Pole	Vysvětlení	Ilustrativní příklad
Formální název Viz Problematika názvů .	Přepis originálního názvu	Bestandkarte
Název autorského díla	Viz Problematika názvů	
Obsah	Definice mapy, geografické určení. Jedná se o odvozený název od originálního názvu, popřípadě uměle vytvořený název popisující	Katastrální mapa Litoměřice Porostní mapa revíru Sloup Zákresy těžby

Pole	Vysvětlení	Ilustrativní příklad
	jednotku popisu. Dále se uvádí základní obsahový popis (např. různá vyobrazení jako parergy, heraldické znaky, veduty apod).	
Díl, část, pořadí, vydání	Uvádí se pořadí či jiná specifikace (list, sekce...)	list 3, u map stabilního katastru: listy 1-4, 6
Upřesnění místa	Podrobnější určení nežli umožňuje Formální název; uvádí se pouze v případě, má-li pro popis jednotky význam (čtvrť, ulice, číslo popisné, parcelní číslo...)	Úštěk – české předměstí domy čp. 5–9 st. p. č. 55-57, 59
Orientace	Orientace mapy ke světovým stranám má smysl u jiné orientace nežli k severu a pouze v odůvodněných případech (př. Klaudyánova mapa)	příklady uvádí ZP 5.2.7
Souřadnice	Jak zapisovat? - viz Souřadnice .	050°03'04"N.-- 050°01'45"N/016°42'05"E-- 016°46'03"E
Měřítko metrické	Měřítko metrické vyjádřené poměrem	1:10 000
	Měřítko jiných jednotek nežli SI vyjádřené na mapě poměrem V kategorii metrické měřítko se uvádí měřítko v poměru v jiných jednotkách, př. sáhy. V tom případě se provede výpočet; př.: 1' = 40° (tj. jeden palec na mapě je roven 40 sáhům ve skutečnosti) – je nutné převést na stejné jednotky, tj. sáhy na pace (1 sáh = 72 palcům), tj. 40 sáhů x 72 = 2880 Je to stejná situace, jako kdybychom uváděli měřítko v poměru 1 mm : 1 m, pak bychom též museli násobit stem.	1:2880
Měřítko jiné	Měřítko grafické, které po přeměření umožňuje převod na metrické. Návod na převod měřítka	grafické měřítko: 200 sáhů = 147 mm [1:2592]
Technika záznamu	v případě Jiné se uvede doplnění do pole Technická poznámka	Jiná: plastická mapa (sádra)
Nosič záznamu	v případě Jiné lze uvést doplnění do pole Technická poznámka	opatřeno paspartou, zasklený rám
Barevnost		
Technická poznámka	Slouží k detailnějšímu popisu či rozepsání údajů z číselníkových polí Technika záznamu, Nosič záznamu, Barevnost a také zanesené bližších údajů o adjustaci nosiče záznamu (viz 5.2.8 Technika, adjustace, nosič a látka záznamu).	Srov. výše: plastická mapa (sádra); opatřeno paspartou, zasklený rám apod.

Pole	Vysvětlení	Ilustrativní příklad
Množství	počet kusů	3 kusy
Dochování	Dle ZP: Způsob a forma dochování	originální vyhotovení, stejnopis, kopie
Rozměry, hmotnost, velikost	Dvojměrné mapy: šířka, výška Plastické mapy, atlasy: šířka, výška, hloubka/tloušťka Uvádí se v mm	šířka 200 mm, výška 300 mm
	U mapového díla se uvádí rozměry jednotlivých listů	Jsou-li stejné, pak stačí ve formě: šířka 200 mm, výška 300 mm (7x)

Přístupové body - povinné a doporučené role

Následuje výčet rolí, u kterých by měl být napojen přístupový bod, pokud je znám:

Podkategorie Mapa a Atlas:

Role	Třída	Povinnost	Vysvětlení
Vydavatelé / Nakladatelé	osoba/korporace	vždy , pokud je uveden	Pokud je uveden a jako přístupový bod bude sloužit i k dalším záznamům, musí být vytvořen, jinak zapsat do obsahu. Pokud je vyjádřen jen zkratkou či nečitelným textem, uvést taktéž pouze do obsahu. Pokud není uveden vůbec, nevyplňuje se.
Kartografové	osoba/korporace	vždy , pokud je uveden	Tvůrce (autor) mapy. Pokud je uveden a jako přístupový bod bude sloužit i k dalším záznamům, musí být vytvořen, jinak zapsat do obsahu. Pokud je vyjádřen jen zkratkou či nečitelným textem, uvést taktéž pouze do obsahu. Pokud není uveden vůbec, nevyplňuje se.
Objednavatelé / Příjemci	osoba/korporace	-	Subjekty, které si u vydavatele/nakladatele objednaly vydání díla, nebo subjekty, kterým byly mapy dedikovány.
Autoři textů	osoba/korporace	-	Tvůrce legendy mapy nebo doprovodných textů (například vlastivědných informací k místům na mapě zachyceným, úvodního slova atlasu apod.).
Autoři výtvarné stránky	osoba/korporace	-	Například tvůrce ilustrací.
Fotografové	osoba/korporace	-	
Redaktoři	osoba	-	
Editoři	osoba	-	
Kresliči	osoba	-	Používá se pouze tehdy, není-li kreslič totožný s tvůrcem mapy nebo tvůrcem obsahu

Role	Třída	Povinnost	Vysvětlení
			mapové části.
Výrobci nosičů záznamů	osoba/korporace	-	Výrobci nosiče záznamu (výrobce vazby, ručního papíru atp.) s výjimkou tiskáren.
Tiskárny / tiskaři	osoba/korporace	-	
Místa vzniku jednotek popisu	geografický objekt	-	Pozor! Nutno odlišit místo vzniku archiválie od míst, které znázorňuje (viz níže).
Ostatní entity zachycené jednotkami popisu	geografický objekt	-	= lokalita nebo území, které mapa nebo plán znázorňuje. <i>Analogie s polem Místní označení ve starých pořádacích aplikacích.</i>
Ostatní entity zachycené jednotkami popisu	vše	-	

Technické výkresy

Podrobné informace o vazbě na pravidla a typu pole nalezne uživatel v rámci nápovědy v tabulce [Komplexní seznam polí aplikace ProArchiv DOPRACOVAT \(nefunkční odkaz\)](#)

Kategorie	Vysvětlení	Ilustrativní příklad
Formální název Viz Problematika názvů .	Přepis originálního názvu	
Název autorského díla	Viz Problematika názvů	
Obsah	Definice technického výkresu, geografické určení – identifikace podstaty jednotky popisu	V rámci jednotlivých sérií (př. stavební plány obecních budov, hospodářské objekty atp.) se osvědčilo předradit název lokality kvůli abecednímu řazení míst: Česká Lípa – zámek: Plán stavebních úprav druhého patra jižního křídla Nový Dvůr: Stavební plán nové sýpky u neurčených či nelokalizovaných plánů: Stavební plán myslivny s kůlnou a chlívem
	- zejména pohledy pravoúhlého zobrazení/způsob promítnutí: půdorys (pohled shora), nárys (pohled zepředu), bokorys (pohled ze strany – lze rozlišit na pravý a levý), řez	[Nový Dvůr: Stavební plán nové sýpky] – půdorys s určením místností a rozměry, nárys, bokorysy, řez krovu

Kategorie	Vysvětlení	Ilustrativní příklad
	- u plánů zejména schvalovací doložka	půdorys staré (dřevěné) a nové (zděné) budovy
	- další možnosti rozvíjející formální název	projekt schválen Městským úřadem v České Lípě 3. 5. 1993
	- číslo jednací nebo jiný odkaz na související aktový materiál	barevně vyznačeny nové konstrukce; legenda s určením původních a nových místností...
Díl, část, pořadí, vydání	Uvádí se pořadí či jiná specifikace (list, sekce...)	list 3
Upřesnění místa	Podrobnější určení nežli umožňuje Formální název; uvádí se pouze v případě, má-li pro popis jednotky význam – u technických výkresů je ale upřesnění místa zpravidla součástí popisu v rámci Formálního názvu (Sloup v Čechách – zámek)	Úštěk – české předměstí domy čp. 5–9
Orientace	U technických výkresů zpravidla není důvod orientaci uvádět	Pravidla uvádí příklad: pohled k severu atp.
Měřítko metrické	Měřítko metrické vyjádřené poměrem	1:100
	Měřítko jiných jednotek nežli SI vyjádřené na mapě poměrem V kategorii metrické měřítko se uvádí měřítko v poměru v jiných jednotkách, př. sáhy. V tom případě se provede výpočet; př.: 1''=40° (tj. jeden palec na mapě je roven 40 sáhům ve skutečnosti) – je nutné převést na stejné jednotky, tj. sáhy na pace (1 sáh = 72 palcům), tj. 40 sáhů x 72 = 2880 Je to stejná situace, jako kdybychom uváděli měřítko v poměru 1 mm : 1 m, pak bychom též museli násobit stem.	1:288
Měřítko jiné	Měřítko grafické, které po přeměření umožňuje převod na metrické Návod na převod měřítka	grafické měřítko: 200 sáhů = 147 mm [1:2592] Uveden příklad ze zpracování map
Technika záznamu	v případě Jiné se uvede doplnění do pole Technická poznámka	
Nosič záznamu	v případě Jiné lze uvést doplnění do pole Technická poznámka	opatřeno paspartou, zasklený rám
Barevnost		
Technická poznámka	Slouží k detailnějšímu popisu či rozepsání údajů z číselníkových polí	Srov. výše: opatřeno paspartou, zasklený rám apod.

Kategorie	Vysvětlení	Ilustrativní příklad
	Technika záznamu, Nosič záznamu, Barevnost a také zanesené bližších údajů o adjustaci nosiče záznamu (viz 5.2.8 Technika, adjustace, nosič a látka záznamu).	
Množství	počet kusů	3 kusy
Dochování	Dle Pravidel: Způsob a forma dochování	originální vyhotovení, stejnopis, kopie
Rozměry, hmotnost, velikost	Dvojměrné mapy: šířka, výška Uvádí se v milimetrech	šířka 200 mm, výška 300 mm
	U většího počtu listů se uvádí rozměry všech	Jsou-li stejné, pak stačí ve formě: šířka 200 mm, výška 300 mm (7x)
	K rozlišení podložky a obrazového pole	Příklad z Pravidel: Technický výkres šířka 450 mm, výška 500 mm, obrazové pole šířka 200 mm, šířka 300 mm Zde doporučuji zestručnit do podoby: šířka 450 mm, výška 500 mm / šířka 200 mm, šířka 300 mm

Přístupové body - povinné a doporučené role

Následuje výčet rolí, u kterých by měl být napojen přístupový bod, pokud je znám:

Podkategorie Technický výkres:

Role	Třída	Povinnost	Vysvětlení
Objednavatelé / příjemci	osoba/korporace	vždy , pokud je uveden	Subjekty, které si technické výkresy objednaly, nebo subjekty, kterým byly technické výkresy určeny. Pokud je uveden a jako přístupový bod bude sloužit i k dalším záznamům, musí být vytvořen, jinak zapsat do obsahu (např. u <i>soukromé výstavby</i>). Pokud je vyjádřen jen zkratkou či nečitelným textem, uvést taktéž pouze do obsahu. Pokud není uveden vůbec, nevyplňuje se.
Autoři	osoba/korporace	vždy , pokud je uveden	Projektanti, konstruktéři, architekti, designéři apod. Pokud technický výkres zhotovil zaměstnanec korporace, uvedou se oba subjekty. Pokud je tvůrce totožný se stavitelem / výrobcem, uvádějí se obě role. Pokud je uveden a jako přístupový bod bude sloužit i k dalším záznamům, musí být

Role	Třída	Povinnost	Vysvětlení
			vytvořen, jinak zapsat do obsahu. Pokud je vyjádřen jen zkratkou či nečitelným textem, uvést taktéž pouze do obsahu. Pokud není uveden vůbec, nevyplňuje se.
Schvalovatelé	osoba/korporace	-	Subjekty, které technický výkres přezkoušely a schválily.
Stavitelé	osoba/korporace	-	Subjekty, které realizaci stavby provedly nebo měly provést.
Výrobci	osoba/korporace	-	Subjekty, které předmět technického výkresu vyrobily nebo měly vyrobit.
Kresliči	osoba/korporace	-	
Místa vzniku jednotek popisu	geografický objekt	-	Pozor! Nutno odlišit místo vzniku archiválie od míst, které znázorňuje (viz níže).
Ostatní entity zachycené jednotkami popisu	geografický objekt	vždy u technických výkresů pro nemovité objekty	= lokalita, ve které se nemovité objekty (stavby) z technického výkresu nacházejí. Analogicky je to vhodné použít i u map a plánů. <i>Analogie s polem Místní označení ve starých pořádacích aplikacích.</i>
Ostatní entity zachycené jednotkami popisu	vše	-	
Typová označení a názvy výrobků a typových staveb	dílo	povinné u typových staveb a typizovaných výrobků	

Pokud je potřeba k určité roli zapsat více přístupových bodů, je potřeba uživatelsky přidat další řádek s totožnou rolí.

Ostatní prvky popisu

Ostatní prvky popisu dle kapitoly [4 Společná pravidla zpracování archiválií v SOA](#).